

Oborová didaktika SV

Úvod do oborové didaktiky jakožto *uvádění do jejího studia* (základní výzva: „učit se studovat“)

Lokalizace didaktiky a oborové didaktiky (do souvislostí)

filosofie – filosofie výchovy – teorie výchovy
pedagogika – **didaktika** (Komenský: všechny, všemu, veskrze)

výchova – vzdělání – vzdělávání
neoliberalismus: privatizace / komercializace / komodifikace / akontabilita / konkurence
globalizace – prekarizace (G. Standing)

die Didaktik (německá didaktika) x *pedagogy of* - (anglosaský přístup) – viz [zde](#)

➤ duchovědná pedagogika (hermeneutika), pedagogika kultury

BILDUNG X LEARNING – viz [zde](#)

(vzdálené) výsledky vzdělávání x (blízké) výstupy učení

orientace na OBSAH vzdělá(vá)ní x orientace na PROCES učení/ kompetence (obsah je prostředek)

obecná didaktika – **oborová didaktika** – předmětová didaktika
(nebo) transdisciplinární didaktika

vzdělávací a výchovna paradigmata (viz model [teorií učení](#))
transmisivní x konstruktivistické

Didaktika jakožto příležitost k jedinečné syntézy porozumění obsahům, pedagogické situaci a kontextu

- Didaktika jako *profesní disciplína* (profesionalizace či deprofesionalizace?)
- didaktika jako *fronetická věda* (Aristoteles, [Flyvbjerg](#))
- vztah didaktiky a *metody* (Co je metoda? Z čeho povstává metoda?)
 - didaktika x metodikaření
 - didaktika nemůže být chápána *instrumentálně*: není osvojováním si prostředků/nástrojů předávání vzdělávacích obsahů adresátům (není lopatou na přehazování písku)
 - metoda jako znalost technologie / metoda vyvstávající z (po)rozumění věcem samým
- „*didakticky myslet*“ (a jednota didaktického myšlení a praxe); myšlení v kontextech, didaktická imaginace, myšlení alternativ (alterací), prostorovost myšlení, myšlení ve vrstvách, v plánech;

ONTODIDAKTIKA A PSYCHODIDAKTIKA

Ontodidaktická transformace – psychodidaktická transformace – kognitivní transformace

tvůrce kurikula

učitel

žák

(více viz [Janík](#))

didaktická transformace (od didaktického zjednodušení/redukce k didaktické rekonstrukci) viz [zde](#)

didaktická analýza:

1) *Exemplární význam obsahu* (koncept, exemplum)

2) *Význam obsahu pro současnost*

3) *Význam obsahu pro budoucnost*

4) *Jaká je struktura obsahu*

5) *Osvojení a zpřístupnění obsahu*

Následuje **metodická analýza** – výběr forem, metod..)

Viz: [Knecht](#) (dle Klafkiho)

a) Stanovení a upřesnění *tématu*

b) Stanovení *cíle*; rozpoznání *motivace*

c) Vytvoření *pojmové struktury* a *analýza vztahů mezi pojmy* (analýza pojmů uvnitř oboru a mezioborová)

d) *Analýza postupů a metod* (analýza činností a aktivit) – a jejich výběr

e) Vytvoření *scénáře výuky* a navržení *způsobů evaluace*

Co dělá kantora kantorem?

Poznatková báze učitelství (Shulman) - didaktická znalost obsahu / pedagogické a didaktické kompetence

Skladba **poznatková báze učitelství** (knowledge base for teaching):

- **znalosti obsahu** (content knowledge)
- **obecné pedagogické znalosti** (general pedagogical knowledge)
- **znalosti kurikula** (curriculum knowledge)
- **didaktické znalosti obsahu** (pedagogical content knowledge)
- **znalosti o žákovi a jeho charakteristikách** (knowledge of learners and their characteristics); prekoepce, anamnéza
- **znalosti o kontextu vzdělávání** (knowledge of educational context)
- **znalosti o cílech, smyslu a hodnotách vzdělávání** (knowledge of educational ends, purposes and values) “(Shulman 1987, s. 8 in Janík s 15.)

Cyklus pedagogického uvažování a jednání: 1) *Porozumění*; 2) *Transformace* (Příprava, Reprezentace, Výběr, Přizpůsobení); 3) *Vlastní vyučování*; 4) *Hodnocení*; 5) *Reflexe* (Shulman 1987 in Janík s. 12)

Predikovatelné a nepredikovatelné situace / Subjektivní teorie učitelů (STU) / Učitelovo pojetí výuky

Subjektivní teorie učitelů (STU) - ustálené, implicitní konstrukty učitelovy mysli, které se projevují ve výukových situacích s různou mírou intenzity, ovlivňují kvalitu a *účinnost* výuky a mají potenciál jako „skutečné vědecké teorie“ vysvětlovat či predikovat edukační realitu (Dann, 1994, s. 168; Dann et al., 1987, s. 316 – in Koubek).

- **Implicitní kognice**, nemají bezprostřední vliv na jednání, spíše zpětně zdůvodňují
- **Kognice řídicí jednání** -> *Gestalt*
- **Komplexnější kognice – prototypické rutiny** Umožňují vysvětlování a predikování

KOUBEK, Petr. *Portrét myšlení a jednání učitelek občanské výchovy. Vícečetná případová studie subjektivních teorií učitelek o didaktické transformaci* viz [zde](#)

SPECIFIKA DIDAKTIKY SPOLEČENSKÝCH VĚD (V BODECH)

- **Související s povahou společenských věd a filosofie**
 - Odlišná povaha společenských věd a filosofie od věd přírodních a matematiky (věd exaktních empirických (jiný charakter, jiný účel – a zde též otázka umělosti tohoto dělení) – (např. Kant, Dilthey, Husserl, Heidegger, Popper, Fay) – též otázka původnosti tohoto rozlišení...
 - Rozlišení společenských/humanitních věd a filosofie
 - Předparadigmatické stádium společenských věd – jejich multiparadigmaticnost (mnoho významně odlišných směrů v rámci jednoho oboru; Kuhn)
 - Zvláštní postavení SV poznání (např. Nissbaumová)
 - Dynamický vývoj SV poznání (rychlý vývoj vědy)
 - Vysoká míra proměny společenskovědních faktů (souvisejících s vývojem a proměnami společnosti) a jejich značný rozsah a různorodost
 - Fronetické vědy (Bent Flyvbjerga)
 - Prolínání a vzájemné ovlivňování se porozumění vědnímu oboru a pedagogické situaci
- **Související s povahou ZSV**
 - Mnohost rozdílných oborů (se zcela jiným přístupem) – jejich odlišná povaha, motivace, struktura
 - hledání možností transdisciplinárního přístupu - místo filosofie v rámci SV a
 - Osobnost studenta jako vzdělávací obsah; pomáhající profese
 - Význam osobnosti učitele (za kterým stojí ve výuce celá jeho osobnost)
 - Didaktika OV (a ZSV) nejen jako didaktická specializace, ale též jako výchovný a vzdělávací přístup (Havlíková)
 - Etický rozměr vzdělání

Dilemata, antinomie a paradoxy

- *uvádění do věd x nebo do obce (Civitas)*
 - příprava na profesní život v obci nebo na otevírání možností pro vlastní život
 - příprava na přijímačky x smysluplnost (zážitkovost) vzdělání
- *míra práce se životní zkušeností žáka a míra průniku s ní; ochrana soukromí, GDPR*
- *prekérní situace výuky společenských věd (čím prekérnější, tím pravdivější?)*
- *občankář nebo odborník*
- *pedagogická nebo jiná intervence*
- *metodikaření, metoda a porozumění*

(viz též E. Fink, R. Palouš, A. Staněk)

Historická perspektiva, stav a výzvy

Viz: Staněk, A. (2015). *Didaktika společenských věd*. In I. Stuchlíková, T. Janík, Z. Beneš, M. Bílek, K. Brücknerová, M. Černochová, ... V. Žák, *Oborové didaktiky: vývoj – stav – perspektivy* (s. 327–360). Brno: Masarykova univerzita. Viz: [zde](#)

Zajímavé: *Zápis ze setkání didaktiků občanské nauky, občanské výchovy, základů společenských věd, psychologie a etické výchovy* viz [zde](#)

K rozvoji oboru (Zdroj viz [výše](#))

- ontogeneze oborového myšlení,
- studium edukačního procesu,
- epistemologická analýza oboru,
- pozice ve vzdělávání. (Stuchlíková)

Doc. Slavík jako hlavní vidí problém, že není stanoven předmět studia a předmět zkoumání. Je potřeba mít konstituovanou reflexivní složku až do systematické úrovně výzkumu. Je potřeba stanovení výzkumného pole, včetně pojmového aparátu. Jako příklad uvedl situaci výtvarné výchovy a jako metaforu užil přirovnání k *internistovi*.

Orientovat se v klíčových kategoriích: obsah (Inhalt/method + Gehalt/meaning), kurikulum,

Doporučené zdroje inspirace:

- *Asociace učitelů občanské výchovy a společenských věd* – <https://www.obcankari.cz/>
- *Centrum občanského vzdělávání* - <http://www.obcanskevzdelavani.cz/o-nas>
 - Centrum občanského vzdělávání (COV) je nadstranickým institutem, jehož smysl spočívá v dlouhodobé podpoře koncepčního rozvoje občanského vzdělávání v ČR. COV vzniklo v roce 2009 s podporou MŠMT jako nezávislé pracoviště Masarykovy univerzity v Brně. V roce 2014 se přesunulo na Fakultu humanitních studií UK v Praze, kde působí jako nezávislé vědecko-pedagogické pracoviště ve spolupráci s Katedrou studií občanské společnosti.
- Úvody do oborové didaktiky od [Havlíkové](#) a [Tomečka](#);
- Publikace *Katedra občanské výchovy a filosofie PedF UK* (včetně DP)
- Publikace *Katedra společenských věd PedF UPOL* – edice Erudica - <http://www.epocha.cz/knihy/odborna-literatura/edice-erudica/>
- *Didactica viva* (Živá didaktika) – <http://didacticaviva.ped.muni.cz/>
- *Metodický portál RVP.CZ* - <https://rvp.cz/>
 - vznikl jako hlavní metodická podpora učitelů a k podpoře zavedení rámcových vzdělávacích programů ve školách.
- *Jeden svět na školách* (Člověk v tísní) - <https://www.jsns.cz/>
- *Čtením a psaním ke kritickému myšlení* – <http://www.kritickemysleni.cz>
- *Publikace Roberta Čapka* - <http://robertcapek.cz>
- *Inkluzivní škola CZ* – <https://www.inkluzivniskola.cz/>
 - META poskytuje pedagogům poradenství a metodickou podporu při řešení situací spojených se vzděláváním dětí a žáků s odlišným mateřským jazykem (žáků s OMJ, žáků cizinců) na mateřských, základních a středních školách.
- *Centrum současného umění DOX* – <https://www.dox.cz/>

Ke kontextu občanského vzdělávání

- závěrečné zprávy **ICCS** (The International Association for the Evaluation of Educational Achievement) – např. Soukup, P: Národní zpráva z Mezinárodní studie občanské výchovy - viz [zde](#)
- závěrečné zprávy **PISA** (Programme for International Student Assessment)
- *Občanské vzdělávání v kontextu českého školství (COV)* – viz [online](#)
- *Analýza zahraničních systémů hodnocení klíčových kompetencí (ČŠI)* – viz [online](#)

Kurikulum a kurikulární dokumenty (v ČR)

Základní pojmy: *kurikulum*¹, *kurikulární politika*, *kurikulární reforma*, *kurikulární dokument*

- vzdělání **formální** (poskytováno školami), *neformální* (kroužky, kluby) a *informální* (spontánní získávání znalostí)
 - **Formální učení** v ČR: *kurikulární dokumenty*
 - **Mezinárodní kontext**
 - **Boloňský proces a vysoké školství** – více viz <http://www.msmt.cz/vzdelavani/vysoke-skolstvi/bolonsky-proces-2>
 - **Strategický rámec evropské spolupráce v oblasti vzdělávání a odborné přípravy („ET 2020“), EU viz [zde](#).**
 - **Evropský referenční rámec: Klíčové schopnosti pro celoživotní učení, EU viz [zde](#).**
 - Více viz - <http://www.nuov.cz/vzdelavani-v-eu>
 - **Národní program a „kurikulární politika“ - Státní program vzdělávání (SPV)**
 - **Národní program rozvoje vzdělávání v České republice: bílá kniha** [online]. Praha: Tauris, 2001. Dostupné [zde](#).
 - Silné motivy v Bílé knize: Uplatnění/ Flexibilita/ Hodnoty/ Přístup ke vzdělání pro znevýhodněné/ **Demokracie/Občanství**
 - „*Demokracie nezbytně potřebuje soudné, kritické a nezávisle myslící občany, s vědomím vlastní důstojnosti a s respektem k právům a svobodám ostatních.*” (s. 15)
 - *Bílá kniha byla dokument, který měl navrhnout strategii rozvoje nejen vzdělávání, ale i výchovy, jak se na ní mohou vzdělávací instituce podílet. Jeho nejdůležitějšími cíli byly rovný přístup ke vzdělání (odstraňování sociálních bariér v přístupu ke vzdělání); upřednostnění pochopení souvislosti před pouhým zapamatováním látky; flexibilita a uplatnitelnost absolventů na trhu práce; příprava občanů na život v informační společnosti; příprava občanů na možnost vzdělávat se a uplatnit se na trhu práce v EU, kam se ČR chystala vstoupit; a výchova občanů, kteří se dokážou rozhodovat. Na všech stupních vzdělání se potýká s otázkou, jak získat kvalitní studenty pro pedagogické obory a jak potom kvalitní absolventy těchto oborů udržet ve školství.* (Kutmon, T. –viz [zde](#))
 - **Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2020** [online]. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2014. Dostupné [zde](#).
 - obsahuje tři klíčové priority:
 - snižování nerovnosti ve vzdělávání;
 - podpora kvalitní výuky učitele, s čímž souvisí dokončení a zavedení kariérního systému či posílení kvalitní výuky budoucích pedagogů na vysokých školách.
 - odpovědné a efektivní řízení vzdělávacího systému.
 - příprava **Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+**
 - strategické cíle a strategické linie
 - strategické cíle
 - 1) Zaměřit vzdělávání více na *získání kompetencí potřebných pro aktivní občanský, profesní i osobní život*
 - 2) *Snižit nerovnosti v přístupu ke kvalitnímu vzdělávání a umožnit maximální rozvoj potenciálu žáků a studentů*
 - **Státní úroveň kurikulárních dokumentů**
 - **Rámcové vzdělávací programy (RVP)** vznikly v návaznosti na Bílou knihu; stanovují *konkrétní cíle, formy, délku a povinný obsah vzdělávání, jeho organizační uspořádání, profesní profil, podmínky průběhu a ukončování vzdělávání a zásady pro tvorbu školních vzdělávacích programů; podmínky pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a nezbytné materiální, personální a organizační podmínky a podmínky bezpečnosti a ochrany zdraví.*
 - [RVP pro předškolní vzdělávání](#)
 - [RVP pro základní vzdělávání](#)
 - [RVP pro gymnázia](#)
 - [RVP pro střední odborné vzdělávání](#)
 - [RVP pro speciální vzdělávání](#)
 - [RVP pro základní umělecké vzdělávání](#)
 - **Školní úroveň kurikulárních dokumentů - *školní vzdělávací programy* a manuály (potažmo též časové/tematické plány)**

¹ Kurikulum je vzdělávací program, projekt či plán (PRŮCHA, WALTEROVÁ, MAREŠ, 2001). Zahrnuje komplex problémů vztahujících se k řešení otázek v čem, kdy, koho, jak, proč, s jakými očekávanými efekty a za jakých podmínek vzdělávat (WALTEROVÁ, 1994). PRŮCHA, J.; WALTROVÁ, E.; MAREŠ, J. Pedagogický slovník. Praha : Portál, 2001. ISBN 80-7178-579-2. WALTEROVÁ, E. Kurikulum: Proměny a trendy v mezinárodní perspektivě. Brno : MU, 1994.) – viz Vlčková Nová struktura kurikulárních dokumentů v ČR

RVP G

Cíle vzdělávání (3.2) Vzděláváním na čtyřletých gymnáziích a na vyšším stupni víceletých gymnázií se usiluje o naplnění těchto cílů:

- vybavit žáky klíčovými kompetencemi na úrovni, kterou předpokládá RVP G;
- vybavit žáky širokým vzdělanostním základem na úrovni, kterou popisuje RVP G;
- připravit žáky k celoživotnímu učení, profesnímu, občanskému i osobnímu uplatnění.

Vzdělávací obsah na čtyřletých gymnáziích a na vyšším stupni víceletých gymnázií je v RVP G orientačně rozdělen do **osmi vzdělávacích oblastí**. Jednotlivé vzdělávací oblasti jsou tvořeny jedním vzdělávacím oborem nebo více obsahově blízkými vzdělávacími obory:

- **Jazyk a jazyková komunikace** (Český jazyk a literatura, Cizí jazyk, Další cizí jazyk);
- **Matematika a její aplikace** (Matematika a její aplikace);
- **Člověk a příroda** (Fyzika, Chemie, Biologie, Geografie, Geologie);
- **Člověk a společnost** (**Občanský a společenskovědní základ**, Dějepis; Geografie);
- **Člověk a svět práce** (**Člověk a svět práce**);
- **Umění a kultura** (Hudební obor, Výtvarný obor);
- **Člověk a zdraví** (Výchova ke zdraví, Tělesná výchova);
- **Informatika a informační a komunikační technologie** (Informatika a informační a komunikační technologie).

Každá vzdělávací oblast obsahuje **charakteristiku vzdělávací oblasti, cílové zaměření vzdělávací oblasti a vzdělávací obsah**. *Charakteristika vzdělávací oblasti* vyjadřuje postavení a význam vzdělávací oblasti na gymnáziu a její návaznost na koncepci oblastí v základním vzdělávání. *Cílové zaměření vzdělávací oblasti* vyjadřuje, jak vzdělávací oblast a její obory přispívají k rozvíjení klíčových kompetencí žáků.

Na čtyřletých gymnáziích a na vyšším stupni víceletých gymnázií by si žák měl osvojit

- kompetenci *k učení*,
- kompetenci *k řešení problémů*,
- kompetenci *komunikativní*,
- kompetenci *sociální a personální*,
- kompetenci *občanskou*,
- kompetenci *k podnikavosti*

Do vzdělávání ve čtyřletých gymnáziích a na vyšším stupni víceletých gymnázií jsou zařazena tato **průřezová témata**:

- *Osobnostní a sociální výchova*;
- *Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech*;
- *Multikulturní výchova*;
- *Environmentální výchova*;
- *Mediální výchova*.

ČLOVĚK A SPOLEČNOST (5.4)

Charakteristika vzdělávací oblasti

Vzdělávací oblast Člověk a společnost využívá společenskovědní poznatky získané v základním vzdělávání, rozvíjí je a učí žáky zpracovávat je v širším myšlenkovém systému. Její součástí jsou i zcela nové obsahové prvky, jejichž pochopení je podmíněné rozvinutější myšlenkovou činností a praktickou zkušeností žáka gymnázia. Žáci se učí **kriticky reflektovat společenskou skutečnost, posuzovat různé přístupy k řešení problémů každodenní praxe a aplikovat poznatky do současnosti**. Rozvíjeny jsou důležité myšlenkové operace, praktické dovednosti a vědomí vlastní identity žáka. Oblast přispívá k utváření historického vědomí, k uchování kontinuity tradičních hodnot naší civilizace a k občanskému vzdělávání mládeže. Posiluje respekt k základním principům demokracie a připravuje žáky na odpovědný občanský život v demokratické společnosti v souladu s principy udržitelného rozvoje. Podporuje vědomí neopakovatelnosti a jedinečnosti života, významu lidské důstojnosti a úcty k výtvarům lidského ducha minulých generací i současnosti.

Záměry vzdělávací oblasti jsou realizovány především prostřednictvím vzdělávacích oborů **Občanský a společenskovědní základ, Dějepis a Geografie**. Vzdělávací obsah oboru **Geografie** je z důvodu zachování celistvosti umístěn ve vzdělávací oblasti Člověk a příroda. Přesahy dané vzdělávací oblasti se promítají i do jiných vzdělávacích oblastí.

Cílové zaměření vzdělávací oblasti

Vzdělávání v dané vzdělávací oblasti směřuje k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí tím, že vede žáka k:

- utváření realistického pohledu na skutečnost a k orientaci ve společenských jevech a procesech tvořících rámec každodenního života;
- chápaní současnosti v kontextu minulosti a budoucnosti, k vnímání společenské skutečnosti v minulosti jako souhrnu příkladů modelových společenských situací a vzorů lidského chování a jednání v nejrůznějších situacích;
- chápaní vývoje společnosti jako proměny sociálních projevů života v čase, k posuzování společenských jevů v synchronních i chronologických souvislostech provázaných příčinnými, následnými, důsledkovými a jinými vazbami;

Didaktika společenských věd a filosofie (pro střední školy) – Uvedení do problematiky

- rozvíjení prostorové představivosti o historických a soudobých jevech, k vnímání významu zeměpisných podmínek pro variabilitu a mnohotvárnost společenských jevů a procesů;
- vnímání sounáležitosti s evropskou kulturou; pochopení civilizačního přínosu různých kultur v závislosti na širších společenských podmínkách;
- uplatňování tolerantních postojů vůči minoritním skupinám ve společnosti, odhalování rasistických, xenofobních a extremistických názorů a postojů v mezilidském styku;
- zvládání základů společenskovední analýzy a historické kritiky, k rozlišování mezi reálnými a fiktivními ději, k chápání proměnlivosti interpretace jevů a idejí v závislosti na vývoji jedince a společnosti;
- rozvíjení pozitivního hodnotového systému opřeneho o historickou i současnou zkušenost lidstva; chápání nesprávnosti mechanického přenosu současných etických představ do reality minulosti;
- vědomé reflexi vlastního jednání i jednání druhých lidí; respektování různých systémů hodnot a motivací druhých lidí; odhalování předsudků v posuzování různých lidí, událostí či sociálních jevů a procesů; rozpoznávání negativních stereotypů v nahlížení na roli muže a ženy ve společnosti;
- upevňování pocitu odpovědnosti za sebe jako jednotlivce i jako člena určitého společenství, k rozvíjení zralých forem soužití s druhými lidmi a ochoty podílet se na veřejném životě své obce, regionu, státu; uplatňování partnerských přístupů při spolupráci;
- osvojování demokratických principů v mezilidské komunikaci, k rozvíjení schopnosti diskutovat veřejných záležitostech, rozpoznávat manipulativní strategie, zaujímat vlastní stanoviska a kritické postoje ke společenským a společenskovedním záležitostem, věcně (nepředpojatě) argumentovat, využívat historické argumentace na podporu pozitivních občanských postojů;
- rozvíjení a kultivaci vědomí osobní, lokální, národní, evropské i globální identity.

Občanský a společenskovední základ – tematické okruhy

- Člověk jako jedinec
- Člověk ve společnosti
- Občan ve státě
- Občan a právo
- Mezinárodní vztahy, globální svět
- Úvod do filozofie a religionistiky

Člověk a svět práce – tematické okruhy

- Trh práce a profesní volba
- Pracovně právní vztahy
- Tržní ekonomika
- Národní hospodářství a úloha státu v ekonomice
- Finance

Doporučené zdroje inspirace:

- *Asociace učitelů občanské výchovy a společenských věd* – <https://www.obcankari.cz/>
- *Centrum občanského vzdělávání* - <http://www.obcanskevzdelavani.cz/o-nas>
 - Centrum občanského vzdělávání (COV) je nadstranickým institutem, jehož smysl spočívá v dlouhodobé podpoře koncepčního rozvoje občanského vzdělávání v ČR. COV vzniklo v roce 2009 s podporou MŠMT jako nezávislé pracoviště Masarykovy univerzity v Brně. V roce 2014 se přesunulo na Fakultu humanitních studií UK v Praze, kde působí jako nezávislé vědecko-pedagogické pracoviště ve spolupráci s Katedrou studií občanské společnosti.
- Publikace *Katedra občanské výchovy a filosofie PedF UK*
- Publikace *Katedra společenských věd PedF UPOL* – edice Erudica - <http://www.epocha.cz/knihy/odborna-literatura/edice-erudica/>
- *Didactica viva* (Živá didaktika) – <http://didacticaviva.ped.muni.cz/>
- *Metodický portál RVP.CZ* - <https://rvp.cz/>
 - vznikl jako hlavní metodická podpora učitelů a k podpoře zavedení rámcových vzdělávacích programů ve školách.
- *Jeden svět na školách* (Člověk v tísní) - <https://www.jsns.cz/>
- *Čtením a psaním ke kritickému myšlení* – <http://www.kritickemysleni.cz>
- *Publikace Roberta Čapka* - <http://robertcapek.cz>
- *Inkluzivní škola CZ* – <https://www.inkluzivniskola.cz/>
 - META poskytuje pedagogům poradenství a metodickou podporu při řešení situací spojených se vzděláváním dětí a žáků s odlišným mateřským jazykem (žáků s OMJ, žáků cizinců) na mateřských, základních a středních školách.
- *Centrum současného umění DOX* – <https://www.dox.cz/>

Ke kontextu občanského vzdělávání

- závěrečné zprávy **ICCS** (The International Association for the Evaluation of Educational Achievement) – např. Soukup, P: Národní zpráva z Mezinárodní studie občanské výchovy - viz [zde](#)
- závěrečné zprávy **PISA** (Programme for International Student Assessment)
- *Občanské vzdělávání v kontextu českého školství* (COV) – viz [online](#)
- *Analýza zahraničních systémů hodnocení klíčových kompetencí* (ČŠI) – viz [online](#)